

Tomaszek, Zofia

Niebieskie duchy w życiu ludzi

Warszawskie Studia Pastoralne 11, 85-104

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zofia Tomaszek*

Niebieskie duchy w życiu ludzi

Wprowadzenie

Aniołowie od bardzo wielu lat cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem. Różne padały i padają próby wytłumaczenia obecnego zainteresowania tymi nieziemskimi istotami. Niektórzy zainteresowanie światem anielskim dostrzegają w powrocie fascynacji sprawami religii oraz światem duchowym jak i w sprzeczniwie wobec ograniczania życia człowieka do tego co widzialne, materialne i banalne.

Wielu ludzi pragnie doświadczyć pociechy i otrzymać pomoc pozwalającą znieść trudy życia i odnaleźć się w labiryncie codzienności mimo wielu życiowych niepowodzeń.²

Nauka o aniołach znajduje fundament w Piśmie świętym. Jest też ukazywana przez Ojców Kościoła³ i w nauczaniu katechizmowym (por. KKK 334–336).

Kościół opierając się na Bożym Objawieniu zapisanym w Piśmie Świętym wyznaje wiarę w istnienie aniołów. Tę powszechną wiarę w istnienie aniołów Kościół święty ujął w dogmat, który Sobór Laterański IV – 1215 r. określił następującymi słowami: *Jeden jest Bóg, jeden początek wszystkich rzeczy, jeden Stwórca wszystkiego, co widzialne i niewidzialne; On na początku wieków wszechmocną potęgą*

---

* dr Zofia Tomaszek, ul. Bratków 6, 42-622 Świerklaniec, nauczyciel religii w LO im. Stanisława Staszica w Tarnowskich Górach. E-mail: zofia.tomaszek@interia.pl, tel. 507600952.

² R. Bartnicki, *Aniołowie-mit-czy-rzeczywistość*, HD, R. 47, 1978, s. 34–39.

³ Por. S. Longosz, *Opiekuńcza funkcja aniołów w nauce Ojców Kościoła (zarys problemu)*, w: *Księga o aniołach*, red. H. Oleschko, Kraków 2002, s. 151–205.

gą swoją wywiódł razem z nicestwa twory duchowe i z ciała złożone, anioły i świat. To samo powtórzył późniejszy Sobór Watykański I – 1870 r. Ale trzeba tu także pamiętać o tzw. hierarchii prawd wiary (prawda o istnieniu aniołów ma w niej swoje ważne, ale nie najważniejsze miejsce) oraz o tym, co znaczy „wierzyć w istnienie aniołów” (jest to wiara w realne istnienie stworzeń, która nie jest tym samym co angażująca całkowicie całego człowieka wiara w Boga i Bogu).⁴

Prawda ta znajduje głębokie odbicie i zastosowanie w świętej liturgii kościelnej. Kościół wzywa aniołów prawie we wszystkich obrzędach i modłach: we Mszy świętej, w pacierzach kapłańskich, w litaniach i błogosławieństwach.⁵

Gdy chodzi o Mszę świętą to Kościół łącznie z kapłanem i wiernymi powtarza hymn, przyniesiony z nieba przez aniołów i zanucony Dzieciątku Jezus przy żłóbku: „Chwała na wysokości Bogu”. Codziennie kapłan przed Ewangelią prosi Boga, aby jak usta Izajasza proroka, tak żeby i jego usta oczyścił Seraf i duszę uczynił godną głoszenia wiernym Ewangeli. Kiedy się zbliża najważniejsza część najświętszej Ofiary, kiedy kapłan ma rozpocząć Kanon, wtedy wzywa wiernych, by razem z nim wzniesli w górę serca i wielbili Boga tak, jak nieustannie wielbią Go wszystkie chóry anielskie: *Święty, Święty, Święty, Pan Bóg Zastępów, pełne są niebios a i ziemia chwwały Jego*. A skoro już najświętsza Ofiara jest gotowa, kiedy Król aniołów, Bóg, zstąpił z nieba na ołtarz, wtedy Kościół w największej pokorze błaga, aby *Anioł święty tę boską, niebiańską Ofiarę z ołtarza na ziemi przeniósł na ołtarz na wysokościach, przed oblicze Najwyższego Majestatu, żeby stamtąd spłynęła na nas wszelka łaska, wszelkie błogosławieństwo niebiańskie*.⁶

Co dzień Kościół odgłosem dzwonu z wież kościelnych przypomina Anielskie Zwiastowanie. Wierni wówczas słowami Archanioła Gabriela wielbią Pana Zastępów i Królową Anielską, odmawiając *Anioł Pański*. Kapłani i wszyscy odmawiający kapłańskie pacierze nie udają się na spoczynek nocny, dopóki nie polecą siebie i wier-

⁴ J. Szymik, *Aniołowie jako problem teologiczny*, w: *Aniołowie w życiu ludzi*, red. A. Żądło, Katowice 2009, s. 63.

⁵ O. M. Fryszakiewicz, *Rzecz o Aniołach*, Michalineum 1985, s. 11.

⁶ Tamże.

nych szczególnej opiece aniołów. *Nawiedz, prosimy Cię, Panie, mieszkanie nasze, anieli Twoi święci niech w nim mieszkają, w pokoju nas strzegą.*

Nie wszyscy jednak współcześni mają taką wiarę i takie pragnienia. Wielu chrześcijan nie posiada dostatecznej wiedzy o aniołach. Zanika świadomość ich istnienia i działania. Dzisiejszy człowiek skłania się bardziej ku myśleniu materialistycznemu oraz ku sekularyzmowi. Trudno wówczas o pokładanie w aniołach ufności i o zwracanie się do nich w chwilach trudnych i niebezpiecznych. Konsekwencją takiego sposobu myślenia jest utrata przez człowieka wielu błogosławieństw, którymi mógłby się cieszyć.⁷ Z tego właśnie powodu w niniejszym artykule zostanie podjęta próba określenia, kim są Aniołowie i jaką pełnią rolę w życiu Chrystusa i całego Jego Kościoła.

1. Kim są Aniołowie?

Kościół naucza, że wszyscy aniołowie zostali stworzeni bezpośrednio przez Boga, nie precyzuje jednak bliżej sposobu ich stworzenia. Nietrudno jednak stwierdzić, że podobnie jak pozostałe stworzenia materialne, aniołowie zostali powołani do życia przez Boże słowo: Bóg rzekł i stało się. Bóg powołał je do życia z niczego.⁸ Aniołowie są zatem istotami stworzonymi przez Boga lecz odrębnymi od ludzi. Aniołowie są czystymi duchami (por. KKK 328). *Jako stworzenia czysto duchowe aniołowie posiadają rozum i wolę: są stworzeniami osobowymi i nieśmiertelnymi* (por. Łk 20,36; KKK 330). Jako osoby rozumne i wolne mogą decydować o swoim losie (por. KKK 311). Przewyższają jednak doskonałością wszystkie stworzenia widzialne. Świadczy o tym blask ich chwały (por. Dn 10, 9–12; KKK 330).⁹ Nie są więc personifikacją Bożych przymiotów lub sił natury, lecz osobami i podobnie jak osoby posiadają rozum, wolną wolę stąd też *Święty Augustyn mówi na ich temat: „Anioł” oznacza funkcję, nie naturę. Pytasz, jak nazywa się ta natura? – Duch. Pytasz o funkcję? – Anioł. Przez to, czym jest, jest duchem, a przez to, co wypełnia, jest*

⁷ Por. P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, Gdańsk 1993, s. 13.

⁸ Z.J. Kijas, *Aniołowie w nauczaniu Kościoła*, w: *Księga o Aniołach*, dz. cyt., s.246.

⁹ Por. O.M. Fryszkiewicz, *Rzecz o Aniołach*, dz. cyt., s. 13n.; M. Rojek, *Angelologia...*, s. 43; Z.J. Kijas, *Aniołowie w nauczaniu Kościoła*, art. cyt., s. 246n.

aniołem. *W całym swoim bycie aniołowie są sługami i wysłannikami Boga (KKK 329). Przewyższają doskonałością wszystkie stworzenia widzialne.*¹⁰

Podobnie jak ludzie, aniołowie zostali zaproszeni do życia w przyjaźni z Bogiem i do udziału w Jego wiecznym szczęściu i chwale. Jednak przeszli oni przez próbę. Najpiękniejszy i najbardziej obdarowany przez Boga Anioł odrzucił Go, sam chciał stać się Bogiem. Korzystając z daru wolności, zbuntował się przeciw swemu Stwórcy (por. Rdz 6, 1–4) i skazał się nieodwołalnie na potępienie wieczne. Zbuntowany anioł nazywa się teraz szatanem – kusicielem lub diabłem – kłamcą. Pociągnął za sobą innych Aniołów, którzy odłączywszy się od Boga, nazywają się złymi duchami.¹¹ Aniołowie, którzy wybrali Boga, pozostają na zawsze złączeni z Nim i szczęśliwi. Mówi o nich Pan Jezus, że *wpatrują się zawsze w oblicze Ojca mego, który jest w niebie* (Mt 18, 10). Wiecznie poznają Boga, który jest Prawdą Nieskończoną i nasycają się dobrem, które jest w Nim. Aniołowie wychwalają i uwielbiają Boga. Uwielbiać Boga – to wykonywać jego świętą wolę. *Uwielbienie Boga polega na uznaniu tego faktu, że od Boga pochodzimy i ku Bogu mamy obowiązek dążyć, a dążymy do Stwórcy przez miłość okazywaną w całym naszym życiu. Kto kocha nieskończone Dobro, a w Nim wszystko, co dobre, ten właśnie wielbi Boga.*¹² Tak właśnie uwielbił Jezus swego Ojca. Mówił: *Oto idę, abym spełniał wolę Twoją* (Hbr 10, 9). Za wzorem Jezusa Chrystusa czynią tak też aniołowie.

2. Anioł Stróż w służbie Bogu i ludziom

Życie ludzkie od poczęcia aż do śmierci jest otoczone opieką i wstawiennictwem aniołów. Do każdego człowieka Bóg posyła Anioła i mówi: *Oto Ja posyłam anioła przed tobą, aby cię strzegł w czasie twojej drogi i doprowadził cię do miejsca, które ci wyznaczyłem. Szanuj go i bądź uważny na jego słowa. Nie sprzeciwiaj mu się w niczym, (...) bo imię moje jest w nim* (Wj 23, 20–21). Tak więc każdy

¹⁰ J. Szymik, *Aniołowie jako problem teologiczny*, art. cyt., s. 63.

¹¹ M. Polak, *Nowenna do Świętego Michała Archanioła i Aniołów*, Michalineum 2003, s. 3.

¹² Tenże, *Chrystus Zbawcą Aniołów i ludzi*, Michalineum 1998, s. 36.

ma u swego boku anioła jako opiekuna i stróża, by prowadził go do życia wiecznego.

Jest to anioł, który jest nieustannie obecny przy człowieku, trwa u jego boku.¹³ To anioł, który go strzeże. Nie tylko w ciągu dnia, ale także we śnie oznajmia mu, którądy winna prowadzić go droga. Po prostu jest towarzyszem na jego życiowych szlakach.¹⁴ Anioł, przejmując opiekę nad człowiekiem, poświęca całą swoją inteligencję, wiedzę, siłę, czujność, wolę, aby chronić, osłaniać i pomagać w każdym możliwy sposób osobie, którą wyznaczył mu Bóg.¹⁵ W sumie można powiedzieć, że anioł stróż to ta istota niebieska, która prowadzi człowieka do Boga, do nieba. Tu zaś na ziemi osłania go i chroni. I to nie tylko przed niebezpieczeństwami pochodzącymi z zewnątrz, lecz także przed zagrożeniami pochodzącymi od samego człowieka, takimi jak: oporność, nieuczciwość, lenistwo. Czyni to poprzez głos sumienia, ostrzeżenie serca, słowo przyjaciela, konsekwencje czynów i wymowę zdarzeń. W tym wszystkim przemawia jego głos. Anioł pomaga człowiekowi w pracy nad jego osobowością.¹⁶

Anioł usuwa niebezpieczeństwa zagrażające człowiekowi. Jego rolą jest przewidywanie i usuwanie rozlicznych niebezpieczeństw, które zagrażają człowiekowi i przeszkadzają w osiągnięciu celu, do którego został stworzony. Anioł ratuje od niebezpieczeństw wynikających z nieświadomości człowieka lub z braku znajomości praw przyrody. Chroni człowieka od nieszczęść.¹⁷ Człowiek jest narażony na atak złych wpływów, które mają przyczynę naturalną lub materialną. Mogą też pochodzić od innych ludzi. Anioł ma chronić człowieka przed wpływem szatana bo jego zadaniem jest ochrona człowieka przed atakami złych duchów. Anioł Stróż jest zawsze czujny i gotowy do obrony człowieka przed demonami, wykorzystującymi

¹³ Por. Paweł VI, *Wyznanie wiary*, w: *Wierzę w Ciebie Boże*, oprac. W. Wojdecki, Warszawa 1979, s. 32.; M. Rojek, *Angelologia...*, s. 66.

¹⁴ A.J. Skowronek, *Aniołowie są wśród nas*, Biblioteka „Więzi”, Warszawa 2001, s. 14.

¹⁵ Por. P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 84.

¹⁶ M. Rojek, *Angelologia...*, s. 71; R. Guardini, *Aniołowie. Rozważania teologiczne*, Kraków 2003, s. 56; P. Kreeft, *Aniołowie i demony. Co tak naprawdę o nich wiemy?*, Kraków 2003, s. 83.

¹⁷ Por. O. M. Fryszkiewicz, *Rzecz o Aniołach*, dz. cyt., s. 62.

całą swoją inteligencję do tego, by człowieka kusić do grzechu i rujnować, doprowadzając do zerwania przez człowieka więzi z Bogiem.¹⁸ Choć anioł nie decyduje za człowieka to jednak przekonuje go i namawia do walki ze złem. Zachęca do wysiłku w dążeniu ku dobru.¹⁹

Anioł widzi wewnętrzne zagrożenia człowieka, które są dla niego niebezpieczne. Potrafi je ocenić i pomóc mu w walce z nimi. Anioł wie lepiej, jak je przezwyciężyć, ponieważ jest blisko Boga i blisko człowieka, który mu został powierzony w opiekę.²⁰ Anioł komunikuje się z człowiekiem poprzez sugestie odwołujące się do naszej wyobraźni. Może sugerować lub inspirować wyobraźnię, podsuwać pewne myśli, uczucia lub działania. Może pocieszyć człowieka. Nie może go jednak do niczego zmusić, ani też dokonać za niego wyboru. Jest jego wiernym przyjacielem przez całe jego życie. Anioł Stróż o wiele bardziej troszczy się o zbawienie człowieka niż o jego sprawy doczesne. Jest obecny przy człowieku w chwilach najbardziej niebezpiecznych dla jego duszy. Ostrzega przez wewnętrzne natchnienia. Człowiek może od niego oczekiwać pomocy w każdej sytuacji.²¹ Pełni on podwójną misję: wobec Boga, wypełniając Jego wolę i wobec człowieka prowadząc go ziemskim szlakiem do Boga.

Tak nam ich ukazuje Pismo święte: przebywają wokół tronu Bożego, w pokornej adoracji i dziękczynieniu. W świetle Bożym widzą, że wszystko otrzymują od Boga, więc ustawicznie oddają Mu siebie w hołdzie adoracji. Święty Jan Apostoł ukazuje nam Aniołów śpiewających wokół tronu Bożego: *Święty, Święty, Święty, Pan Bóg wszechmogący, Który był i Który jest, i Który przychodzi (...)* *Godzien jesteś, Panie i Boże nasz, odebrać chwałę i cześć, i moc, boś Ty stworzył wszystko, a dzięki Twojej woli istniało i zostało stworzone* (Ap 4, 8.11). Aniołowie są ciągłymi wielbicielami Trójcy Przenajświętszej. Uwielbiając Boga, są gotowi na rozkazy, które On im daje. Psalmista

---

¹⁸ M. Rojek, *Angelologia...*, s. 66; P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 85; Z.J. Kijas, *Aniołowie w nauczaniu Kościoła*, art. cyt., s. 241.

¹⁹ P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 85; O. M. Fryszkiewicz, *Rzecz o Aniołach*, dz. cyt., s. 65n.

²⁰ R. Guardini, *Aniołowie. Rozważania teologiczne*, dz. cyt., s. 55.

²¹ Por. O. M. Fryszkiewicz, *Rzecz o Aniołach*, dz. cyt., s. 62.

tak wyraża tę służebną gotowość Aniołów: *Błogosławcie Pana, wszyscy Jego Aniołowie, pełni mocy bohaterowie, wykonujący Jego rozkazy, (by słuchać głosu Jego słowa). Błogosławcie Pana, wszystkie Jego zastępy, słudzy Jego, pełniący Jego wolę!* (Ps 103, 20–21). Największym więc pragnieniem aniołów jest spełnianie woli Boga. Na rozkaz Boga aniołowie obdarzają ludzi wielką, osobistą, żarliwą miłością. Pragną dzielić się z ludźmi swoją radością, szczęściem, miłością i świętością. Ich dobroć i hojność są bezgraniczne. Jednakże ich wysiłki w stosunku do ludzi są nieustannie hamowane przez ludzkie grzechy i wady. W tym tkwi istota braku szczęścia człowieka.²² Człowiek powinien nieustannie troszczyć się o życie w stanie łaski uświęcającej. Wiąże się z tym przewyciężenie pokusy zła oraz opowiadanie się za Chrystusem (por. Ef 6, 10–13). Działanie aniołów dokonuje się właśnie na płaszczyźnie podejmowania przez człowieka decyzji oraz zachowania łaski. Aniołowie strzegą tego, czego Bóg udzielił Kościołowi. Chrystus zostawił obietnicę, że moce zła nie pokonają Kościoła (por. Mt 16,18). Pojedynczy człowiek może jednak odejść od Boga. Musi sam podjąć taką decyzję. Jest zobligowany do osobistego opowiedzenia się przeciwko szatanowi. Bóg przychodzi mu na pomoc poprzez swoją łaskę. Do rzeczywistości łaski Bożej należy również to, że posyła On anioła, aby chronić poszczególnego człowieka. Właściwa rola aniołów rozpoczyna się tam, gdzie przepowiadanie Dobrej Nowiny i sprawowanie sakramentów świętych powinny prowadzić do powierzenia życia Bogu.²³ Anioł ustawicznie podsuwa człowiekowi dobre rady, pełne miłości i mądrości. Nie ingeruje jednak w jego wolną wolę. Anioł działa jednak w sferze naszych wspomnień, przypomina o czymś lub ostrzega. Ma wpływ na naszą wyobraźnię i motywy postępowania.²⁴ Zawsze ma na względzie dobro człowieka.

Zaprzyjaźnić się ze swoim aniołem to pragnienie nielicznych. Warto podjąć katechezę rodzinną w tej kwestii, by od najmłodszych lat mówić dzieciom o aniołach, doprowadzić do wiary w ich istnienie

²² Por. P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 53.

²³ Por. J. Warzeszak, *Człowiek w obliczu...*, s. 199.

²⁴ Por. O. M. Fryszkiewicz, *Rzecz o aniołach*, dz. cyt., s. 65n; P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 85.

i zaznajamiać z zadaniami jakie pełnią w niebie i na ziemi. Włać w ich serca odrobinę miłości do tych niebieskich duchów i zachęcać do przyjaźni z nimi. Nauka rodzinna winna być kontynuowana przez katechetów i duszpasterzy. Ci ostatni powinni podejmować tematykę aniołów przy różnych okazjach, by uczyć ludzi miłości i ufności do tych, których wyznaczył im Bóg – do Aniołów.

3. Pismo Święte o Aniołach

Istnienie aniołów jako istot duchowych, pośrednich między Bogiem a ludźmi, poświadcza wielokrotnie (313 razy) Pismo Święte²⁵, mówiące w Starym Testamencie ogólnie o „aniele” lub „aniołach”²⁶, o „aniele Pańskim”²⁷, o „aniele Bożym”²⁸, niekiedy o „aniele Przymierza”²⁹, „aniele niszczycielu”³⁰, „aniołach świętych”³¹, lub też obdarzając ich innymi nazwami, jak: „synowie Boży”³², „duchy”³³, „święci”³⁴. Podobnie jest w Nowym Testamencie, gdzie równie często jest mowa ogólnie o „aniele” lub „aniołach”³⁵, rzadziej, ale pod

²⁵ Por. Ks. J. Flis, *Konkordacja do Biblii Tysiąclecia*, Warszawa 1991, s. 2–4.

²⁶ Por. Rdz 19,1,15; 22,12; 24,7,40; 48,16; Wj 23, 20,23; 32,34; 33,2; Lb 20,16; 22,26; 2Sm 24,17; 1 Krl13,18; 19,5; 1 Krn 21, 15.20.27; 2 Krn 32, 21; Tb 5, 17; 6,1.3.4.7; 11, 14; 1 Mch 7,41; 2 Mch 15, 22; Hi 4, 18; 33, 23; Ps 91, 11; 103, 2; 138, 1; 148,2; Syr 48, 21; Iz 63,9; Ba 6,6; Dn 3, 95; 6, 23; 14, 65; Oz 12, 15; Za1, 9. 13. 14; 2, 2,7; 3, 3,4; 4, 1,4.5; 5, 2,5.10; 6, 4; Mi 3, 1.

²⁷ Por. Rdz 16, 7.9.10; 22, 11. 15; Wj 3,2; Lb 22, 22; 23, 24.25.27.31.32.34.35; Sdz 2, 1,4; 5, 23; 6, 11.12.20.21.22; 13, 3.13.15.16.16a.17.20.21; 2 Sm 24, 16; 1 Krl 19, 7; 2 Krl 1, 3. 15; 19, 35; 1 Krn 21, 12.15.16.18.30; Ps 34, 8; 35, 5,6; Iz 37, 36; Dn 3, 49.58; 14, 34; Za 1, 11.12; 3, 1,2.5.6; 12, 8.

²⁸ Por. Rdz 21, 17; 28, 12; 31, 11; 32, 2; Wj 14, 19; Sdz 13, 6. 9; 1 Sm 29, 9; 2 Sm 14, 17.20; 19, 28; Tb 5, 4; 12, 22; Est 5, 2a; Dn 13, 55.59; 14, 39.

²⁹ Por. Mi 3, 1.

³⁰ Por. 1 Krn 21, 15.

³¹ Por. Tb 11, 14.

³² Por. Hi 1, 6; 2,1.

³³ Por. Ps 101, 6.

³⁴ Por. Dn 8, 13. Kor 4, 9; 6, 3; 11, 10; 13, 1; Ga 3, 19; Kol 2, 18; 2 Tes 1, 7; 1 Tm 3, 16; 5, 21; Hbr 1, 4.5.7.13; 2, 2.5.7.9.16; 12, 22; 13, 2; 1 P 1, 12; 3, 22; 2 P 2, 4.11; Ap (65 razy): 1, 1.20; 2, 1.

³⁵ Por. Mt 4, 6.11; 13, 39.41.49; 16, 27; 18, 10; 24, 31; 25, 31; 26, 53; 28, 5; Mk 1, 13; 12, 25; 13, 27. 32; Łk 1, 13.18.19.28.30.34.35.38; 2, 10.15.21; 4, 10; 16, 22; 20, 36; 22, 43; 24, 23; J 5, 4; 12, 29; 20, 12; Dz 6, 15; 7, 38. 53; 10, 3. 7; 11, 13; 12, 8.9.10; Rz 8, 38; 1, 8.12. 18; 3, 1.5.7.8.9.10.15; 14, 6.8.9.15.17.18.19; 15, 1.6.7.8; 16,

wpływem Starego Testamentu o „aniole Pańskim”³⁶, o „aniole Bożym”³⁷, o „aniołach niebieskich”³⁸ lub „aniołach w niebie”³⁹, o „aniołach świętych”⁴⁰ lub „aniołach światłości”⁴¹ czy „ duchach”⁴². Zarówno Stary jak i Nowy Testament wspomina o niezliczonych zastępach aniołów⁴³ czy też o „aniołach dobrych”⁴⁴ i „aniołach złych” lub „aniołach diabła”⁴⁵. Wszyscy ci aniołowie należą do różnych klas, zastępów lub chórów: Księga Rodzaju i Ezechiela mówią o Cherubinach⁴⁶, Księga Izajasza o Serafinach⁴⁷, zaś św. Paweł o Zwierzchnościach, Władzach, Mocach, Panowaniach, Tronach i Archaniołach⁴⁸. Z zebranych wyżej miejsc biblijnych wynika ogólnie, że są oni wszyscy duchowymi istotami stworzonymi, wyższymi od człowieka, a niższymi od Boga, i Jego sługami, którzy pełnią swoje funkcje wobec Niego i wobec stworzeń: tworzą dwór przyboczny Boga będąc Jego ambasadorami i legatami oraz współpracownikami Bożej Opatrzności. Jako przyboczna świta Boga tworzą równocześnie Jego armię, radę i dwór, przez cały czas Go adorują, uwielbiają i Wystawiają⁴⁹. Zawsze też są gotowi do wypełniania Jego poleceń. Jako ambasadorowie i legaci Boga przekazują Jego rozkazy⁵⁰, są wysyłani do pouczenia i oświecania proroków⁵¹, wyjaśniania wizji symbolicznych⁵², do przekazywania Bożych łask i pomyślnych wiadomości⁵³, do karania win-

1.5; 17, 1.7; 18, 1.21; 19, 17; 20, 1; 21, 9.12.17; 22, 6.8.16.

³⁶ Por. Mt 1, 20.24; 2, 13.19; 28, 2; Łk 1, 11; 2, 9; Dz 5, 19; 7, 30; 8, 26; 12, 7.23.

³⁷ Por. Mt 22, 30; Łk 12, 8.9; 15, 10; J 1, 51; Ga 4, 14; Hbr 1, 6; Dz 1, 27.

³⁸ Por. Mt 24, 36.

³⁹ Por. Mk 12, 25; 13, 32; Łk 22, 4.

⁴⁰ Por. Mk 8, 38; Łk 9, 26; Dz 10, 22; Ap 14, 10.

⁴¹ Por. 2 Kor 11, 14.

⁴² Por. Hbr 1, 14.

⁴³ Por. Rdz 28, 12; 32, 2; Dn 7, 10; Mt 26, 53; Hbr 12, 22; Ap 5, 11.

⁴⁴ Por. Tb 5, 22; 2 Mch 11, 16; 15, 23.

⁴⁵ Por. Mt 25, 41; 2 Kor 11, 14; Ap 12, 9.

⁴⁶ Por. Rdz 3, 24; Wj 25, 19–20; Ez 10, 1–20; Łk 2, 13.

⁴⁷ Por. Iz 6, 2, 6.

⁴⁸ Por. Ef 1, 21; Kol 1, 16; 1 P 3, 22; Kol 1, 6; 1 Tes 4, 16.

⁴⁹ Por. Iz 6, 3; Ap 5, 11, 12; 7, 11.

⁵⁰ Por. np. Hagar – Rdz 16,9; Lotowi – Rdz 19, 5; Gedeonowi – Sdz 6, 14; Eliaszowi – 2 Krl 1, 3; Józefowi – Mt 1, 20; 2, 13, 19; kobietom przy grobie – Mt 28, 7.

⁵¹ Por. 2 Krl 1, 3; Ez 40, 3.

⁵² Por. Za 2, 2; 3, 4; 4, 1–7.

⁵³ Por. Rdz 22, 15–18 (Abrahamowi); Lb 22, 22–35 (Balaamowi); Sdz 13, 3 (matce

nych⁵⁴, a także pośredniczą w przekazaniu samego Prawa Izraelowi, o czym był przekonany nie tylko św. Szczepan i św. Paweł, ale i sami Żydzi⁵⁵. Jako wreszcie współpracownicy Opatrzności Bożej czuwali nad światem, narodami i państwami, zwłaszcza Izraelem, synagogą, Kościołem i każdym człowiekiem.⁵⁶

Aniołowie towarzyszą Bogu, a zarazem są dla ludzi nosicielami Jego chwały. Wyrażają widzialnie obecność niewidzialnego Boga. Przez anioła Jahwe objawia się sam Bóg (por. Wj 3, 2–6).⁵⁷ Aniołowie odzwierciedlają dobroć Boga. Są obrazem Jego doskonałości i cnót. Napawają się widokiem nieskończonej miłości Boga i odzwierciedlają tę miłość z potężną siłą i intensywnością całej swej natury. Ich szczęście jest doskonałe. Czerpią bowiem z nieskończonego szczęścia Bożego. Owey pełni szczęścia człowiek nie jest w stanie pojąć.⁵⁸

Nauczanie o aniołach zamyka się w księgach Starego i Nowego Testamentu. Pismo św. stanowi dokument fundamentalny i podstawowy traktujący o aniołach. W trakcie celebracji liturgicznych księga Pisma Świętego jako księga Słowa Bożego poprzez okadzenie odbiera podobną cześć jak Chrystus w monstrancji pod postacią hostii. Po co więc pisać na temat aniołów poszukiwać bezmiaru literatury, skoro treści Pisma Świętego jako Słowa Bożego są wręcz w zasięgu ręki? Czy może istnieć lepsze źródło informacji na temat aniołów, niż Bóg, Stwórca nieba i ziemi, rzeczy widzialnych i niewidzialnych, Stwórca aniołów jako istot duchowych? *Bóg jest światłością, a nie ma w Nim żadnej ciemności* (1 J 1, 5). Możemy zaufać słowu Jezusa: *Ja jestem drogą, prawdą, i życiem* (J 14, 6).

Samsona); Tb 3, 24–25 (Tobiaszowi); Łk 1, 13 (Zachariaszowi); Łk 1, 31 (Maryi).

⁵⁴ Por. Wj 12, 23. 29 (Egipcjan); 1 Krn 21, 12–15 (Dawida); 2 Krl 19, 35 (Asyryjczyków); Ez 9, 4–11 (niewierną Jerozolimę); 2 Mach 11, 6 i 15, 22–24 (przeciwników Judy); Dz 12, 22–23 (Heroda).

⁵⁵ Por. Dz 7, 53; Ga 3, 19; Hbr 2, 2.

⁵⁶ S. Longosz, *Opiekuńcza funkcja Aniołów w nauce Ojców Kościoła*, art. cyt., s. 155.

⁵⁷ Por. J. Warzeszak, *Człowiek w obliczu...*, s. 190.

⁵⁸ Por. P.O 'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 52.

Biblia ukazuje, że aniołowie rzeczywiście istnieją. Pismo św. mówi o nich jako pierwszych stworzeniach Boga, a ich obecność jest integralną częścią Bożej historii i człowieka.⁵⁹

W Starym Testamencie wyrażona jest świadomość, że aniołowie zależą od Boga. Postać aniołów wyraża ich przynależność do Bożego planu historii. Chodzi o uczestnictwo w świętym planie wydarzeń. Bóg posługuje się aniołami w zarządzaniu światem stworzonym i w realizacji swych zbawczych planów.⁶⁰ Aniołowie służą w wypełnianiu zamysłu Bożego.

Aniołowie są obecni od chwili stworzenia (por. Hi 38, 7) i w ciągu całej historii zbawienia, zwiastując z daleka i z bliska to zbawienie oraz służąc wypełnieniu zamysłu Bożego. Oto niektóre przykłady: zamykają raj ziemski (por. Rdz 3, 24), chronią Lota (por. Rdz 19), ratują Hagar i jej dziecko (Rdz 21, 17) powstrzymują rękę Abrahama uniesioną z nożem nad Izaakiem (por. Rdz 22, 11), opiekują się ludem Bożym (por. Wj 23, 20–23), pośredniczą w przekazywaniu Prawa (por. Dz 7, 53), zwiastują narodziny (por. Sdz 13) i szczególne powołania (por. Sdz 6, 11–24; Iz 6, 6), towarzyszą prorokom (por. 1 Krl 19, 5).

W Nowym Testamencie anioł Gabriel zwiastuje narodziny Jana Chrzciciela i poczęcie Jezusa (por. Łk 1, 11,26); aniołowie objawiają Józefowi tajemnicę poczęcia i narodzenia Jezusa; śpiew aniołów, którym uwielbiali oni narodziny Zbawiciela, rozbrzmiewa do dziś w modlitwie Kościoła Chwała na wysokości Bogu... (Łk 2, 14). Aniołowie strzegą Jezusa w dzieciństwie (por. Mt 1, 20; 2, 13,19), służą Mu podczas postu na pustyni (por. Mk 1, 13; Mt 4, 11), umacniają w agonii (por. Łk 22, 43), a gdyby taki był plan Boga, mogliby Go także ocalić z rąk nieprzyjaciół (por. Mt 26, 53). Anioł głosi niewiastom wieść o zmartwychwstaniu (por. Mk 16, 5–7). Aniołowie mają też towarzyszyć Chrystusowi podczas Jego powtórnego przyjścia na ziemię (por. Mt 13, 41; 24, 31; Łk 12, 8–9). Tak więc życie Słowa Wcielonego, od Wcielenia do Wniebowstąpienia, jest otoczone adoracją i służbą aniołów.

⁵⁹ Por. W. Al. Niewęglowski, *Anioły*, Warszawa 2003, s. 13.

⁶⁰ Por. H. Skoczylas, *Rola aniołów...*, s. 66; R. Guardini, *Aniołowie. Rozważania teologiczne*, dz. cyt., s.19.

Aniołowie są obecni od chwili stworzenia (por. Hi 38, 7) i w ciągu całej historii zbawienia, zwiastując z daleka i z bliska to zbawienie oraz służąc wypełnieniu zamysłu Bożego.⁶¹ Sam Jezus z największą oczywistością i wewnętrznym ciepłem mówił o posłańcach Bożych i budził do nich ufność. W szczególniejszy zaś sposób zwracał się do matek i ojców, kiedy wspominając dzieci, stwierdzał, że *Aniołowie ich w niebie wpatrują się zawsze w oblicze Ojca mego, który jest w niebie* (Mt 18, 10). Dlatego też Jezus poucza: *Strzeżcie się, abyście nie gardzili żadnym z tych małych*.⁶² Bardzo poważnie mówił o nich jako o tych, którzy z trąbą o głosie potężnym obwieszczają nadejście sądu (Mt 24, 29–31).

Chrystus stanowi centrum świata anielskiego. Aniołowie należą do Niego: *Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swej chwale i wszyscy aniołowie z Nim...* (Mt 25, 31). Należą do Niego, ponieważ zostali stworzeni przez Niego i dla Niego: *Bo w Nim zostało wszystko stworzone: i to, co w niebiosach, i to, co na ziemi, byty widzialne i niewidzialne, czy Trony, czy Panowania, czy Zwierzchności, czy Władze. Wszystko przez Niego i dla Niego zostało stworzone* (Kol 1, 16). W jeszcze większym stopniu należą do Niego, ponieważ uczynił ich posłańcami swojego zamysłu zbawienia: *Czyż nie są oni wszyscy duchami przeznaczonymi do usług, posyłanymi na pomoc tym, którzy mają osiąść zbawienie?* (Hbr 1, 14).⁶³

W podsumowaniu tego paragrafu należy stwierdzić, że żadna z ksiąg Starego i Nowego Testamentu nie wspomina częściej, szerzej i istotniej o istnieniu i działalności aniołów niż tajemnicze Objawienie św. Jana, nazywane także Apokalipsą. Statystyka wykazuje, że w apokalipsie można znaleźć 67 razy słowo „anioł”. Przy tym najczęściej nie chodzi o indywidualnych aniołów, lecz o całe ich grupy mające określone zadania, często także wspominane są nieprzeliczone anielskie rzesze.⁶⁴ Posłużę się chociażby tym fragmentem: *I ujrzałem siedmiu aniołów, którzy stoją przed Bogiem, a dano im siedem trąb. I przyszedł inny anioł, i stanął przy ołtarzu, mając złote*

⁶¹ KKK 332.

⁶² A.J. Skowronek, *Aniołowie są wśród nas*, dz. cyt., s. 14.

⁶³ KKK 331.

⁶⁴ A. Läpple, *Aniołowie*, Kraków 2004, s. 75.

nacznynie na żar, i dano mu wiele kadzideł, aby dał je w ofierze jako modlitwy wszystkich świętych, na złoty ołtarz, który jest przed tronem. I wzniosł się dym kadzideł, jako modlitwy świętych, z ręki anioła przed Bogiem (Ap 8, 2–4). Cytowany tekst pozwala zapoznać się z centralnym, najważniejszym i najpiękniejszym zadaniem i celem istnienia aniołów: współbrzmienie liturgii ziemskiej z liturgią duchów niebieskich ku chwale Ojca.

Aniołowie opiekowali się Izraelem, także wspomagali Chrystusa w Jego ziemskim życiu, a teraz prowadzą nas do ziemi obiecanej, do Królestwa niebieskiego. Chrześcijanie wierzą, że aniołowie chronią całe nasze życie od poczęcia do śmierci, czuwają nad nami i wspierają nas na drodze do zbawienia.

4. Aniołowie w życiu Kościoła

Kościół mówi nam, że są aniołowie, którym Bóg przypisał szczególną służbę w życiu pojedynczego człowieka. Nazywamy je aniołami stróżami albo aniołami Ludzi⁶⁵, choć różniącymi się od ludzi. Bóg w swej nieskończonej miłości zechciał, aby istniały inne stworzenia rozumne, uczestniczące w Jego życiu i szczęśliwości. Stąd stworzył Aniołów i ludzi na swój obraz i podobieństwo, stworzył ich z niczego. Tylko Pan Bóg może nam wyjaśnić, kim są Aniołowie. Nauki ludzkie zajmują się stworzeniami materialnymi, których można dotknąć, zmierzyć i zważyć. Aniołowie są czystymi duchami (por. KKK 328), stąd nie podlegają badaniu nauk eksperymentalnych. Dzięki Objawieniu Bożemu poznajemy, że Pan Bóg jest Stwórcą Aniołów. Będąc duchami Aniołowie posiadają umysł, którym poznają wolę, dzięki której kochają z większą intensywnością niż ludzie.

Aniołowie z woli Boga są przeznaczeni ludziom do pomocy i pełnią rolę duchowych pośredników w Jego dialogu z ludźmi. Są blisko zarówno Boga, jak i człowieka, który jest mu powierzony.⁶⁶ Mają służyć człowiekowi pomocą, by wypełniły się Boże plany (por. Hbr 1, 14).

⁶⁵ R. Guardini, *Aniołowie. Rozważania teologiczne*, dz. cyt., s. 50.

⁶⁶ Tamże, s. 55.

Już na ziemi chrześcijanin uczestniczy – przez wiarę – w błogosławionej wspólnocie aniołów i ludzi, zjednoczonych w Bogu. Kiedy zanosimy prośby do nich i błagania, oni kierują je do Dawcy wszelkiego dobra (Ap 8, 3–4). To nasi Niebiescy Przyjaciele, którzy chcą rozniecić i podtrzymać w nas płomień miłości Bożej. Wspólnie z nimi tworzymy jedną Rodzinę Bożą i jesteśmy dziećmi Bożymi.

Aniołowie uczestniczą w życiu Kościoła, który często ich przywołuje i wzywa od nich pomocy, łącząc się z nimi w modlitwie, na przykład podczas liturgii eucharystycznej⁶⁷ czy w liturgii pogrzebowej⁶⁸.

Prefacja o aniołach jest dogmatem wyrażonym słowami modlitwy, pełnym zdumienia streszczeniem biblijno-kościelnego nauczania o aniołach. Ma ona nam uświadamiać, że w trakcie każdej liturgii eucharystycznej poniekąd otwarte jest niebo, a liturgia ziemską i niebieską łączą się w jedyne w swoim rodzaju uwielbienie Stwórcy i Zbawiciela.

*Zaprawdę, godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne,
abyśmy Tobie, Ojczy święty, zawsze i wszędzie
składali dziękczynienie i abyśmy głosili Twoją chwałę,
która jaśnieje w Aniołach i Archaniołach.*

*Gdy oddajemy cześć stworzonym przez Ciebie Aniołom,
wystawiamy Twoją doskonałość i potęgę.*

*Przez wspaniałość świata niewidzialnych duchów poznajemy,
jak jesteś niezmierny i godny miłości ponad całe stworzenie.*

*Z radością łączymy nasze głosy z chórami Aniołów,
którzy przez naszego Pana Jezusa Chrystusa
wielbią Twój majestat razem z nimi wołając:
Święty, Święty, Święty...*

Aniołowie to nie tylko posłańcy Boży do nas. To także nosiciele naszych potrzeb i modlitw do Boga. Poważne podejście do aniołów pozwala nam doświadczyć, że poprzez misterium (tajemnicę) liturgii aniołowie dają nam impuls ku nowemu, głębszemu spojrzeniu

---

⁶⁷ „i my ze wszystkimi zastępami Aniołów wystawiamy Ciebie, razem z nimi wołając: Święty, Święty, Święty...”

⁶⁸ „niech aniołowie zabrają cię do raj...”

na kosmologię. Mamy do czynienia nie tylko z otwartością kosmosu na transcendencję, na wieczność, więcej: otwarty jest cały wszechświat. Rzeczywistość i działalność aniołów pozwala uznać otwartość historii i dziejów świata, otwartość całego wszechświata jako miejsce spotkania z Bogiem, miejsce liturgicznego uwielbienia Boga. Aniołowie są inicjatorami impulsu ku temu nowemu spojrzeniu na świat. To oni wyzwalają nas z więzów osamotnienia i bezdomności.⁶⁹ Dzięki pomocy aniołów, człowiek pobożny może uniknąć niebezpieczeństw. Psalmista używa różnych metafor na oznaczenie tych niebezpieczeństw: Będziesz stapał po węzłach i żmijach, a lwa i smoka będziesz mógł podeptać (Ps 91, 13; por. Hi 5, 21; Syr 39, 20; Iz 11, 8; Łk 10, 19). Bóg jest opiekunem pobożnych. Każdy wierny Bogu znajduje się pod Jego opieką. On posyła swoich aniołów, aby strzegli ludzi na wszystkich ich drogach (por. Rdz 24, 7; Tb 5, 4.22; Mt 4, 60).⁷⁰

Z aniołami, z którymi łączymy się w trakcie każdej liturgii eucharystycznej, spotykamy się także w szczególny sposób podczas świąt, jakie przeżywamy w ciągu roku liturgicznego, 29 września i 2 października. Po raz kolejny teksty oracji liturgicznych oferują nam możliwość medytacji na temat aniołów, oraz naszego obcowania z nimi.⁷¹ Warto zastanowić się, co będziemy czynić w wieczności?

Odpowiedź jest jednoznaczna. Razem z aniołami będziemy oddawać cześć Bogu w Trójcy Jedynemu. Tak nas zapewnia Duch Święty przez usta św. Jana Apostoła. W niebieskim Jeruzalem *będzie tron Boga i Baranka, a słudzy Jego będą Mu cześć oddawali. I będą oglądać Jego oblicze, a imię Jego na ich czołach. I już nocy nie*

⁶⁹ A. Läpple, *Aniołowie*, dz. cyt., s. 103.

⁷⁰ Por. P. O'Sullivan, *Wszystko o aniołach*, dz. cyt., s. 11; M. Rojek, *Angelologia...*, s. 68n.

⁷¹ A. Läpple, *Aniołowie*, dz. cyt., s. 103. 29 września: „Boże, Ty z podziwu godną mądrością wyznaczasz obowiązki Aniołom i ludziom, spraw łaskawie, aby na ziemi strzegli naszego życia Aniołowie, którzy w niebie zawsze pełnią służbę przed Tobą. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg przez wszystkie wieki wieków”. 2 października: „Boże, Ty w niewysłowionej opatrności posyłasz nam, jak stróżów, Twoich świętych Aniołów, spraw, abyśmy zawsze znajdowali u nich obronę i cieszyli się ich towarzystwem w wieczności. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, który z Tobą żyje i króluje, w jedności Ducha Świętego, Bóg przez wszystkie wieki wieków”.

będzie. A nie potrzeba im światła lampy ani światła słońca, bo Pan Bóg będzie świecił nad nimi i będą królować na wieki wieków (Ap 22, 3–5). W Królestwie niebieskim będziemy takimi, jakimi chciał nas mieć Ojciec niebieski.

I osiągniemy to dzięki Chrystusowi, naszemu Zbawcy i Panu. Stworzeni na podobieństwo Boga, będziemy bez końca poznawać Boga – nieskończoną Prawdę, i miłować Go jako nasze nieskończone Dobro. Nie próbujemy ziemskim wzrokiem i umysłem zgłębiać szczególności zbawionych ludzi i Aniołów. Niech nam wystarczą słowa Pisma Świętego: *Ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani serce człowieka nie zdołało pojąć, jak wielkie rzeczy przygotował Bóg tym, którzy Go miłują (1 Kor 2, 9).*⁷²

Liturgiczne święta aniołów w trakcie roku liturgicznego mają być niczym solidny rachunek sumienia, w którym pytam siebie o to, jak w moim życiu i wierze traktuję aniołów. Święta te mają nam także pomóc zrozumieć, że stworzenia rozumne, Aniołowie i ludzie, winni świadomie i dobrowolnie podporządkować się Prawom Boga, przyjąć zaproszenie do uczestnictwa w życiu Bożym, i przejawiać je w moralnych, czyli dobrych działaniach, aby być światłem dla innych (por. Mt 6, 16).⁷³

5. Święty Michał Patronem Ludu Bożego

Im bliżej Boga znajduje się jakaś istota rozumna, tym bardziej może wstawiać się do Niego za innymi. I tak Maryja Niepokalana, Matka Chrystusa Pana, jest jednocześnie naszą Matką duchową. Została wyniesiona ponad wszystkich Aniołów i ludzi, jest napełniona największą pełnią łask i darów Bożych zaraz po Chrystusie. Po Maryi najwyższym w hierarchii jest święty Michał. Mówi Bóg o nim: „Mój Anioł” (Wj 23, 23). Wiemy, że Aniołowie będąc duchami rozumnymi posiadają wolność. Jeśli zatem Pan Bóg nazywa świętego Michała „Mój Anioł” to znaczy, że święty Michał wybrał Boga z miłości ku Niemu, oddał się całkowicie do dyspozycji swego Stwórcy i Pana. Z kolei Bóg ufa mu i czyni go Opiekunem narodu żydowskiego. O tym zjednoczeniu świętego Michała z Bogiem mówi On sam:

⁷² M. Polak CSMA, *Aniołowie w historii zbawienia*, Michalineum 2001, s. 298–299.

⁷³ Tamże, s. 300–301.

„Imię moje jest w nim” (Wj 23, 21). Imię w Biblii oznacza osobę, przeto to zdanie można odczytać: Ja jestem w nim. Jeśli Pan Bóg jest w świętym Michale, to także święty Michał jest w Bogu, ponieważ stworzył się na Boży plan i Bożą miłość.

Wprawdzie ten tekst Pisma Świętego nie wymienia wyraźnie imienia świętego Michała, lecz porównując go z tym, co mówi księga Daniela (Dn 10, 13.21; 12, 1), trzeba stwierdzić, że właśnie tym Aniołem Pańskim jest święty Michał.

W wielu miejscach Pismo Święte nazywa Boga – Jahwe Sebaot, Pan Zastępów, co oznacza, że Bóg jest Panem wszystkich potęg duchowych, ludzkich i kosmicznych. Właśnie święty Michał nazywa siebie Wodzem Zastępów Pana. Jozue spotyka w pobliżu Jerycha wojownika z mieczem w rękę i zapytuje go: „Czy jesteś po naszej stronie, czy też po stronie naszych wrogów?” Otrzymuje odpowiedź: „Jestem Wodzem Zastępów Pańskich i właśnie przybyłem”. Wtedy Jozue upadł twarzą na ziemię, oddał mu pokłon i rzekł do niego: „Co rozkazuje mój pan swemu słudze?” Na to rzekł wódz zastępów Pańskich do Jozuego: „Zdejm obuwie z nóg twoich, albowiem miejsce, na którym stoisz, jest święte. I Jozue tak uczynił” (Joz 5, 13–15).

W Piśmie Świętym nazywany jest również „wielkim księciem” (Dn 12, 1) i pogromcą Smoka – Szatana (Ap 12, 7). Czczony jest jako szczególny patron Kościoła i opiekun chroniący przed wszelkimi złymi duchami.⁷⁴ Tak więc w świetle ksiąg Pisma Świętego: *Wyjścia*, *Daniela*, *Zachariasza* i *Apokalipsy* możemy wnioskować, że św. Michał Archanioł jest nie tylko wodzem Aniołów, ale wszystkich potęg Boga na ziemi i w niebie. Prorok Zachariasz w jednej ze swoich wizji widzi Anioła Pana, który przewodzi innym Aniołom i odbiera od nich sprawozdania. Jest nim święty Michał Archanioł, który wstawia się za ludem Izraelskim⁷⁵: *Panie Zastępów, czy długo jeszcze nie przebaczysz Jerozolimie i miastom Judy, na które gniewasz się już lat siedemdziesiąt?* (Za 1, 12).

⁷⁴ A. Gorzandt, *Mój święty patron*, Lublin 2001, s. 311.

⁷⁵ który przez 70 lat pozostawał w niewoli babilońskiej i pokutował za swoje grzechy i złamanie przymierza.

W tym swoim akcie wstawienniczym św. Michał jest podobny do Mojżesza, który wstawiał się za izraelitami do Boga, kiedy ci odwrócili się od Pana i oddawali cześć złotemu cielcowi. Bóg wysłuchał modlitwy Mojżesza i przebaczył ludowi (Wj 32, 1–14). Podobnie i teraz, kiedy święty Michał Archanioł wstawia się za udręczonym ludem, Bóg wysłuchuje jego prośby: *Ze zmiłowaniem wracam do Jeruzalem, dom mój tam stanie znowu... Miasta moje znowu zakwitną dobrobytem, Pan pocieszy Syjon i znowu wybierze sobie Jeruzalem* (Za 1, 16–17).

W innej wizji prorok Zachariasz widzi, jak szatan oskarża arcykapłana Jozuego, który był pierwszym arcykapłanem po powrocie z niewoli babilońskiej. Brudne szaty kapłana reprezentują przewinienia i winę całego narodu hebrajskiego. Opiekun Izraela, święty Michał Archanioł, wstawia się ponownie do Boga przypominając Mu cierpienia narodu w Babilonii. Święty Michał sprzeciwia się oskarżeniom szatana: *Pan zakazuje ci tego, szatanie, zakazuje ci tego Pan, który wybrał Jeruzalem. Czyż nie jest on (najwyższy kapłan i naród) niby głównia wyciągnięta z pożogi?* (Za 3, 2). Bóg wysłuchuje prośby swego wodza, który nakazał innym Aniołom, aby nałożyli Jozemu nowe, świąteczne szaty; czas żałoby i pokuty skończył się, Bóg okazał miłosierdzie swemu ludowi.

Szatan widząc, że ma mało czasu, zaczął z wściekłością atakować Kościół. Papież Leon XIII, po wizji, którą miał w 1884 roku, ułożył modlitwę do świętego Michała Archanioła i nakazał ją odmawiać na klęczkach po każdej recytowanej Mszy świętej. Uczynił świętego Michała Archanioła Patronem Kościoła, Ludu Bożego Nowego Przymierza. Powiedział: „Oddajemy się świętemu Michałowi Archaniołowi, który jest pierwszym pokornym”. Odtąd naśladujemy świętego Michała Archanioła w pokorze i w jego oddaniu się Bogu. Przyzywamy go w naszych modlitwach. Odrzucając nienawiść, pychę, wołamy razem ze świętym Michałem: *Któż jak Bóg!*

Od starożytności chrześcijańskiej zarówno na Wschodzie, jak i na Zachodzie ku jego czci stawiano liczne Kościoły.⁷⁶ Pierwsze sanktuarium Michała Archanioła, stanowiące inspirację dla jego kul-

---

⁷⁶ A. Läpple, *Aniołowie*, dz. cyt., s. 170.

tu w całej Europie Zachodniej, znajduje się w miejscowości Monte Sant'Angelo w Apulii (Italia). 8 maja 492 r. w istniejącej do dzisiaj grocie, nazwanej Grotą Michała, ukazał się sam archanioł. Nad grotą wznosi się dzisiaj najstarsza świątynia Italii pod wezwaniem Michała Archanioła, słynna Basilica di San Michele. Godna uwagi jest znajdująca się w krypcie kamienna grota kryjąca tzw. Celeste Basilica. Sanktuarium położone jest na wschodnim wybrzeżu Włoch, nad Morzem Adriatyckim, w okolicy, gdzie działał znany stygmatyk ojciec Pio (1887–1968).⁷⁷

Opis objawienia i słowa Michała Archanioła zachowały się w formie pisemnej i brzmią one następująco: *Ja jestem Archanioł Michał stojący zawsze przed Bogiem. Tę grotę wybrałem sobie jako miejsce mojej czci. Sam będę go strzegł i ochraniał... Tutaj, gdzie skała staje się (grotą), grzechy ludzi będą im wybaczone... O cokolwiek będzie się tutaj prosiło w modlitwie, zostanie wysłuchane. Udaj się więc na górę (Monte Gargano) i poświęć tę grotę na służbę jedynego, prawdziwego Boga.*⁷⁸ Miejsce to jest często nawiedzane przez licznych pielgrzymów z różnych stron świata. Służy pogłębieniu wiary w istnienie świata niewidzialnego, a także dowartościowaniu posługi aniołów na co dzień.

Najbardziej znana modlitwa do Świętego Archanioła Michała brzmi: „Święty Michale Archaniele broń nas w walce. Przeciw niegodziwości i zasadzkom złego ducha bądź nam obroną. Niech mu rozkaże Bóg, pokornie prosimy, a Ty, Księżę wojska niebieskiego, szatana i inne duchy złe, które na zgubę dusz krążą po świecie, mocą Bożą strąć do piekła. Amen.”

Zakończenie

W nowoczesnym obrazie człowieka czołową pozycję zdobyło „ego”. Promuje się samorealizację. A przecież tu i tam zaczyna ucierać się pogląd, że wiele decyzji naszego życia to nie tylko samotne ludzkie decyzje. Czy przypadkiem nie zostały one podjęte i wprowadzone w życie w symbiozie pomiędzy mną i aniołem?

⁷⁷ P. Mai, *Sankt Michael in Bayern*, München–Zürich 1978, s. 4–16.

⁷⁸ A. Gorzandt, *Mój święty patron*, dz. cyt., s. 311.

Czy przyjaźń i miłość nie jest dziełem aniołów pragnących naszego szczęścia? Czy nie są oni niewidzialnymi pocieszycielami w chwilach cierpienia i smutku? Czy nie towarzyszą nam w chwili śmierci? Przecież jego pomocy wzywają umierający wierząc, że towarzyszy on duszom zmarłych na sąd Boży. Tego rodzaju rozważania dotyczą naszej wiary w istnienie i działanie aniołów w naszym życiu. Aniołowie to uszczęśliwiająca bliskość *dobroci i miłości Zbawiciela, naszego Boga, do ludzi* (Tt 3, 4). Aniołowie są bliżej nas niż nam się wydaje. Ciągłe są źródłem impulsów i zachęt do coraz lepszego działania. W głosie sumienia również można usłyszeć i ich głos. Mogą nam ukazywać niespodziewane perspektywy wyjścia z różnych sytuacji. *Nie zapominajmy też o gościnności, gdyż przez nią niektórzy, nie wiedząc o tym, aniołom dali gościnę* (Hbr 13, 2). Aniołowie są obecni nawet wtedy, kiedy nie odczuwamy ich bliskości.

Zusammenfassung

Die Engel... Das Ziel des Artikels war die Beschreibung, wer sind die Engel. Was sagt von ihnen das Neue und Alte Testament? Welche Rolle spielen sie im Leben Christi und der ganzen Kirche?

Die Engel wurden vom Gott als unkörperliche, kluge Personenwesen geschaffen, die ihren eigenen Willen besitzen. Sie übertrafen mit ihrer Vollkommenheit alle sichtbaren Wesen. Sie wurden für den Lob Gottes und das Erfüllen seines Willens geschaffen. Gott schickt jedem Menschen seinen Engel, damit er ihn schützt und zur Erlösung bringt.

Die Offenbarung Gottes, die in der Heiligen Schrift beschrieben ist, gibt Beispiele des Engeldienstes über dem Volk des Alten Testaments aber auch über Jesu Christi und seiner Kirche an. Alle sichtbaren und unsichtbaren Wesen bilden eine Gemeinschaft der Kinder Gottes, die dem Lob Gottes dienen. Das vollkommene Lob übermittelt die Kirche dem Gott während des Gottesdienstes, wenn sie sich mit den Engeln vereinigt und lobt dreimal den Heiligen Gott.

Die Christen glauben daran, dass die Engel seinen Dienst unser ganzes Leben erfüllen, von der Geburt an bis zum Tod. Sie unterstützen uns auf dem Weg zur Heiligung und Erlösung.